

Införd i Kvinnor för freds tidning november 2019

Militär upprustning i Europa

När muren föll 1989 fanns en förhoppning att kalla kriget skulle vara slut och nu skulle samarbete i stället för konfrontation råda. Det dröjde inte länge förrän Kuwaitkrisen bröt ut (1990) och sedan har den ena krisen ersatt den andra. På senare tid har det handlat om Rysslands annektering av Krim och kriget i Ukraina. Resultatet har blivit en ökad spänning mellan Ryssland och Natoländer – en form av ett nytt kallt krig. Det tas som intäkt för att upprusta på båda sidor.

North Atlantic Treaty Organization – Nato

Europa består av 45 stater varav 27 ingår i den militära alliansen Nato. Den sammanlagda militära budgeten för alla Natoländer utgör 69 procent av världens försvarsutgifter. USA ensamt står för 35 procent. Det har funnits en irritation från USA:s sida att de övriga medlemmarna förlitar sig på USA:s militära kapacitet och inte avsätter tillräckligt anslag till nationellt försvaret. Inte minst president Trump har betonat detta.

På Natos toppmötet i Wales 2014 beslöts att alla medlemsstater ska avsätta minst två procent av BNP till försvarsbudgeten. Det ska ske under åren fram till 2024. De flesta länder når inte upp till denna nivå. Enligt SIPRI:s statistik över militära kostnader i relation till BNP år 2018 hade t ex Belgien 0.9 %, Tyskland 1.2%, Nederländerna 1.2%, Danmark 1.2% och Norge 1.6 %.

Det betyder att Tyskland behöver öka sin militära budget med över 300 miljarder US-dollar, Belgien med cirka 50 miljarder och Nederländerna med cirka 10 miljarder dollar. Därtill kommer ett flertal mindre stater som också måste avsätta mer medel till försvaret. Om beslutet i Wales kommer att realiseras så innebär det en oerhörd militarisering av Europa de närmaste fem åren.

Europeiska Unionen - EU

Av Europeiska Unionens 28 medlemsländer tillhör 23 Nato. Det finns ett nära samarbete mellan EU och Nato, vilket inte är så konstigt med tanke på att merparten av länderna ingår i båda organisationerna.

Fördraget om Europeiska Unionen – det s k *Maastrichtfördraget* – trädde i kraft 1993. Där ingick för första gången en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. I *Amsterdamfördraget* 1999 antogs Europeiska säkerhets- och försvarspolitik.

Lissabonfördraget som trädde i kraft 2009 är ytterligare ett steg att stärka EU:s säkerhetspolitik. I artikel 42.3 står det t ex att ”Medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet”. Det är minst sagt märkligt att skriva in detta i en grundlag.

Pesco

Europeiska rådet beslöt i juni 2017 att inleda det permanenta strukturerade samarbetet – Pesco - som syftar till att fördjupa det försvarspolitiska samarbetet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. En förutsättning är att regelbundet höja nationella försvarsanslag

för att kunna leva upp till gemensamma åtaganden. Alla medlemsstater utom Danmark (har undantag för militärt samarbete inom EU), Malta och Storbritannien (ska lämna EU) ingår.

I mars 2018 antogs en färdplan för genomförandet av Pesco och en förteckning över olika försvarsprojekten, som medlemsländerna ska bidra med. Sverige ska bl a bidra med ett Europeiskt test och evalueringscenter för militära system i Vidsel utanför Luleå.

Europeisk försvarsfond

I anslutning till Pesco har EU instiftat en europeisk försvarsfond som ska innehålla 130 miljarder kronor mellan 2021 och 2027. Enligt EU-kommissionens förslag ligger Sveriges andel på 700–750 miljoner kronor om året.

Försvarsindustrier ska kunna söka pengar från fonden för att utveckla gemensamma försvarsprojekt. Det kommer t ex att handla om att utveckla förarlösa militära fordon och beväpnade drönare. Det kan ses som ett embryo till en gemensam försvarsbudget.

Ryssland

Ryssland ökade den militära budgeten efter kriget i Georgien 2008. De senaste åren har den däremot minskat. Trots det får försvaret 3.9 procent av BNP (2018). Ryssland ligger på sjätte plats i världen vad gäller militära utgifter – efter i tur och ordning USA, Kina, Saudiarabien, Indien och Frankrike.

Sverige

På Natos toppmöte 2014 utsågs Finland och Sverige (tillsammans med Georgien, Jordanien och Australien) som särskilt viktiga partners till Nato. Dessutom undertecknades vid detta tillfälle värdlandsavtal mellan Nato och Sverige respektive Finland. Det medför att våra länder har dragits allt mer in i Atlantpakten och styrs av dess beslut. Det kom inte minst till uttryck då svenska regeringen valt att inte underteckna FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Sverige har samtidigt tagit avgörande steg och deltar fullt ut i EU:s militarisering.

Flera riksdagspartier kräver att Sverige liksom natoländerna ska avsätta två procent av BNP till försvaret. De senaste åren har också militära övningar – nationella såväl som internationella – ökat betydligt i Norden.

Regeringen har tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna beslutat att anslaget för det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder kronor från och med 2025. Det motsvarar då cirka 1,5 procent av BNP. Idag uppgår försvarsbudgeten till 56 procent och det innebär en ökning med 65 procent. Till saken hör att försvarsbudgeten ökat med 10 miljarder sedan förra året. Beslutet innebär att under 12 år kommer anslaget till militären att ha fördubblats.

Varför dessa enorma höjningar av försvarsanslagen? Det kan säkert härledas till Natos krav på 2 procent. Framför allt de politiska partier som vill att Sverige ska bli medlem i Nato propagerar för att vi också ska avsätta 2 procent av BNP till försvaret d v s ytterligare ökning efter 2025. Dessutom trycker EU på att medlemmarna ska öka sin militära förmåga. Sverige vill vara i

framkant.

Vilka konsekvenser får militariseringen?

När alltmer pengar ska gå till försvaret så får det konsekvenser för finansiering av andra samhällsuppdrag. För att täcka tillskottet 2022 ska en bankskatt införas men de övriga åren talar man tyst om.

Men hur kommer den militära upprustningen att påverka klimatet? Finns sådana beräkningar över huvud taget? Det är mycket oklart huruvida militär verksamhet ingår i klimatavtalet från Paris. Varför behövs över huvud taget dessa enorma satsningar på militären?

Fredsrörelsen och miljörelsen måste tillsammans ställa dessa frågor till beslutsfattarna.

Ingela Mårtensson